

Зоран Драгишић

Факултет безбедности, Универзитет у Београду

ПРОЦЕС ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА И НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ СРБИЈЕ*

Сажетак

Процес европских интеграција пред Србију поставља озбиљне захтеве везане за реформе у практично свим областима друштвеног живота. Реформе које треба извршити у области националне безбедности представљају озбиљну дилему за ширу, али и стручну и политичку јавност. У овом раду се указује да се Европска унија определила за концепт кооперативне безбедности, пошто ни једна од чланица није спремна да свој национални суверенитет у овој осетљивој области пренесе на неку међународну организацију. Захтеви који се перд Србију постављају у процесу европских интеграција односе се на способности да се учествује у заједничким операцијама Европске уније. Способност се односи на два аспекта: постојање адекватног правног оквира за учешће снага одбране и других снага у заједничким операцијама Европске уније и интероперабилне капацитете Војске Србије и других снага одбране. Активно учешће Србије у мултинационалним операцијама, од којих је једна операција Европске уније, недвосмлено показује да је Србија способна да перузме своје обавезе према заједничкој безбедности Европске уније када постане пуноправна чланица.

Кључне речи: Европска унија; Заједничка спољна и безбедносна политика; Европске интеграције; Систем националне безбедности Републике Србије.

---

* Припремљено у оквиру пројекта *Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије* (179013), који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет, а финансира га Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС.

БЕЗБЕДНОСТ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Завршетак хладног рата и нестанак Совјетског Савеза са светске геополитичке позорнице за европски континет је створио нову реалност. Европа је током хладног рата била подељена између два антагонистичка блока чије су главне линије поделе ишле преко централне, а делом и преко југоисточне Европе. Европа је била дубоко подељена у идеолошком, политичком, економском, војном и безбедносном погледу. Западна Европа, која је из хладног рата изашла као победница, била је економски и политички организована у Европску заједницу, док се у војном и безбедносном погледу ослањала на НАТО као евроатлантски савез који се темељио на војној моћи САД. „Завршетак хладног рата је са собом носио две значајне последице по изградњу Европе, крах комунистичког система у земљама централне и источне Европе, а самим тим и промене геополитичког европског простора, појаве нових нестабилности који су захтевали одговорнију улогу Европе на политичком и стратешком плану, и уједињење Немачке, које је захтевало редефинисање њене улоге у европском интеграционом процесу.“⁽¹⁾

Други важан фактор који детерминише европску безбедност је опстанак НАТО и након нестанка Варшавског уговора. Међу бројним европским интелектуалцима очекивало се да ће се НАТО „самоукинути“ јер је нестанком ВУ и престанком хладног рата престао разлог за његово постојање. Уместо „самоукидања“ НАТО је почео са редефинисањем своје улоге и тражењем места у новим геополитичким околностима. Данас НАТО предаставља чврст војнополитички савез коме припада огромна већина чланица Европске уније и чије постојање ни једна од њих не доводи у питање. Однос Европске уније и НАТО представља кључну детерминанту, али и дилему у даљем развоју европске безбедности.

Европске заједнице су током хладног рата биле пре свега низ економских споразума и у пракси је то била искључиво економска асоцијација²⁾. Са друге стране садашње чланице Европске уније из источне Европе, које су припадале „комунистичком блоку“ (Че-

1) Дејана Вукчевић: Безбедност и Европска унија, ИПС, Београд, 2008. године, стр. 55.

2) ЕЕЗ (Европска економска заједница), настала је одлуком шест држава оснивача Заједнице за угал и челик 25. марта 1957. године у Риму. Већ овај уговор је предвиђао стриктну заштиту националног суверенитета свих земаља чланица и задирање у суверенитет само колико је неопходно ради освајења заједничких циљева. На иницијативу В. Британије, која је остала изван ЕЕЗ, формирана је Европска зона слободне трговине (ЕФТА) маја 1960. године. Поред проширења на нове државе чланице, ЕЕЗ је са ЕФТА потписала Споразум о стварњу Европског економског простора у Порту маја 1992. године. Из овог споразума је искључено све што је било од виталног интереса за ЕЕЗ. Идеја о проширењу Европског економског простора на цео континент конкретизована

шка, Словачка, Бугарска, Румунија, Пољска, Естонија, Летонија и Литванија) економски су биле повезане у СЕВ³⁾ а безбедносно у Варшавски уговор. Поред нових чланица из „совјетског блока“, Европској унији се прикључила и Словенија, а за неколико месеци очекује се прикључење и Хрватске, бивше југословенске републике које су у време хладног рата биле несврстане, безбедносно нису припадале ни једном блоку, а економски су сарађивале са свима.

Шароликост чланица Европске уније, различити национални интереси којима се свака држава руководи у европским интеграцијама чине Европску унију веома сложенем у политичком, економском, организационом, а пре свега у безбедносном смислу. Важно је нагласити да су све бивше реалсоцијалистичке државе, које су постале чланице Европске уније претходно постале чланице НАТО. Евроатлантски интеграције су биле јединствен процес за све бивше социјалистичке државе, где се чланство у НАТО сматрало као неформални услов, односно јасан показатељ да је држава прихватила вредности на којима се темељи чланство у Европској унији. Разграничење надлежности између НАТО и Европске уније, по питању безбедности Европе, је кључно питање заједничке европске безбедности. Са друге стране, државе чланице љубоморно чувају свој национални суверенитет када је безбедност у питању и не пристају на пренос националних надлежности на било коју међународну организацију. Због тога Уговори из Мастрихта, Амстердама и Нице говоре о „заједничкој“ а не „јединственој“ безбедносној политици, из чега можемо закључити да је реч о кооперативном а не системском приступу безбедности Европске уније.

Стварање заједничке спољне и безбедносне политике у оквиру Европске уније не подразумева пренос надлежности у области безбедности са националних влада на институције Европске уније, већ приближавање ставова међу чланицама и тражење оног што је заједничко у националним политикама безбедности и одбране. Уговор из Мастрихта у члану 11 каже „Унија и њене државе чланице дефинишу и спроводе заједничку спољну и безбедносну политику“, чиме се настоји афирмисати идентитет Европске уније на

је закључком Европског савета у Копенхагену 22. јуна 1993. године, када је утврђен нови тип односа.

- 3) Савет за узајамну економску помоћ је била економска организација, чији су чланови биле земље Источног блока и неке социјалистичке државе у остатку света. Оснутац и деловање СЕВ-а био је одговор на оснивање Организације за економску сарадњу и развој у Западној Европи. СЕВ није био званично распуштен, него је његова последња седница одржана 28. јуна 1991. године у Будимпешти

међународној сцени и формирање Европске уније као значајног међународног фактора.⁴⁾

Уговор из Амстердама иде корак даље, он дефинише у члану 11. да „Унија утврђује и спроводи заједничку спољну и безбедносну политику која обухвата све области спољне политике и безбедности“. За разлику од Уговора из Мастрихта, дефинише се да је спољна и безбедносна политика дело Уније а не Уније и њених чланица. На тај начин Унији се даје могућност да дефинише властиту спољну и безбедносну политику, која може бити различита од спољне и безбедносне политике држава чланица. Аутономија Европске уније у односу на државе чланице додатно се наглашава у Уговору из Нице где се наглашава да међународни уговори са једном или више држава везују институције Европске уније, чиме се додатно ради на јачању правног субјективитета Уније.

На преласку између два века интензивно се радило на дефинисању будућег развоја Европске уније у правцу јачања њеног правног субјективитета. Европски савет је у Ници (7.-11. децембра) је позвао на опширну дискусију о будућем развоју ЕУ. У дискусију су биле укључене, поред Европске комисије и Европског парламента, представници националних парламената држава чланица и експерти из области политике и економије као и представници академских заједница. У ову дебату били су укључени и представници држава кандидата за чланство у Европској унији. Циљ дебате је био да се спроведу што ефикасније припреме за Конвенцију ради што бржег доласка до Устава Европе.

Доношење Устава Европе имало је за циљ да се Европска унија конституише као међународноправни субјект са капацитетом за да потписује међународне уговоре и постане чланица међународних организација. Структура „три стуба“ је требала да буде уклоњена кроз обједињавање свих делатности Европске уније у оквиру једног конституционалног текста. Текст Устава је завршен 18. јуна 2004. године, а потписан од стране шефова држава или влада 29. октобра 2004. године. Међутим Устав никада није заживео, пошто је одбијен на референдумима у Француској и Холандији.

Након неуспелих референдума, који су показали одсуство воље грађана Француске и Холандије да свој национални суверенитет пренесу на Европску унију, Европски савет је сазвао конференцију влада држава чланица која је сачинила нову Уговор о Уставу за Европу, око кога су се сложили шефови држава или влада. Уговор је потписан 13. децембра 2007. године у Лисабону.

4) Милутин Јањевић, Устав Европе, Службени гласник, Београд, 2005. године, стр 35.

ЗАЈЕДНИЧКА СПОЉНА И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Стварање заједничке спољне и безбедносне политике, као и развијање заједничких одбрамбених капацитета, постоји као идеја од осамдесетих година. До сада су на том плану постигнути значајни, мада ограничени резултати. Као што је већ речено, немогућност да се донесе Устав Европе, који би Европску унију конституисао као јединствен међународноправни и политички ентитет, предствља највећу препреку стварњу јединствене одбрамбене и безбедносне политике и јединственог система безбедности Европске уније. Поред тога НАТО је још увек, и по свему судећи још дуго ће бити, једини функционалан војнополитички савез Европе. Чињеница, коју смо већ поменули, да су све бивше реалсоцијалистичке државе прво постале чланице НАТО, а тек нако тога Европске уније, да је чланство у НАТО код водећих европских држава био сигнал да одобре пријем Бугарске, Румуније, Чешке, Словачке, Мађарске, Пољске, Естоније, Летоније, Литваније, Словеније и ускоро Хрватске у Европску унију, јасно говори да се у безбедносном смислу водеће европске државе, које су уједно и најутицајније чланице Европске уније, ослањају на НАТО.

Уговор из Сен Малоа који су 1998. године потписали председник Француске Жак Ширак и премијер Велике Британије Тони Блер предвиђао је стварање заједничких снага од 60.000 војника, који ће бити способни да брзо реагују на кризе широм света.⁵⁾

Све до Мастрихта сматрало се да Европа не треба да се бави одбрамбеним питањима, јер је НАТО савез преко кога Европа, ослономцем на САД остварује своју одбрану. Задатак Западноевропске уније био је да у оквиру НАТО делује на јачању заједничких активности и способности Европљана да бране своју територију. Другачији став је имала Француска која је сматрала да европску одбрану треба учинити самосталнијом у односу на САД, мада се ни они нису залагали за потпуно осамостаљивање одбране Европске уније. Значај НАТО за европску безбедност Француска је потврдила повратком у војну командну структуру НАТО 2009. године, из које је иступила 1966. за време Де Гола.⁶⁾

И поред озбиљних неслагања која постоје поводом стварања система безбедности Европске уније, направљен је одређени прогрес. Владе држава чланица су 12. децембра 2003. године прихва-

5) Види шире: Antony Forster and William Wallace, *Common Foreign and Security Policy*, Oxford University Press, 2004.

6) Stanley Hoffman, *French Dilemmas and Strategies*, Harvard University Press, 1193., pp 127

тите предлог Велике Британије, Немачке и Француске да се у секретаријату НАТО отвори канцеларија Европске уније која би била задужена за координирано управљање одбрамбеним пословима са НАТО. Циљ је био да се предложене колективне акције Европске уније координирају и покlope са активностима НАТО. Овај договор познат је под именом „Берлин плус“. Поред тога, Савет за европску безбедност је постао део институционалне архитектуре Европске уније. У оквиру овог Савета први пут је одржан састанак министра одбране чланица Европске уније који је расправљао о проблемима европске колективне одбране, што је десет година раније било незамисливо. Формирана је и Европска војна комисија, коју чине начелници генералштабова држава чланица. Националне обавештајне службе су почеле са јачим обједињавањем напора у оквиру посебне комисије. Европска одбрамбена агенција је основана у јулу 2004. године и задужена је за обједињавање података националних планова за трошкове одбране. У децембру 2005. године државе чланице су се договориле да направе дугорочан план о способностима. овај план треба да усгласи изградњу одбрамбених капацитета који треба да омогуће ресурсе за извршавање циљева које Европска унија постави пред себе. У такве циљеве спада извршење тзв. Петерзбуршких задатака, о којима је постигнут договор још 1992. године и који подразумевају способности да се предузимају хуманитарни задаци, задаци спасавања, одржавања мира и задаци оружаних снага у управљању кризама.⁷⁾

Основна дилема које смо нагласили на почетку овог рада: Да ли Европска унија треба да развија војне капацитете који ће бити независни од НАТО? није отклоњена овим потезима и очекују нас оштре дебате међу савезницима ради решавања ових питања.

Велика Британија, која се налази у много ближим партнерским везама са САД него са европским савезницима, се најјаче залаже против стварања било каквих аранжмана који би били независни од НАТО, односно који би европске савезнике одвојили од заједничког деловања са САД.⁸⁾

Неслагање између САД и европских савезника, у првом реду Француске и Немачке, било је најочигледније поводом Ирака. Стратешка неслагања до којих је том приликом дошло отворила су још једном питање изградње самосталних европских војних капацитета и редефинисање односа између европских савезника и САД

7) Пол Тејлор, Крај европске интеграције, Службени гласник, Београд, 2010. године, стр. 179.

8) Robert Kagan, Paradise and Power: Europe and America in the New World Order, Atlantic, London 2003.

када је производња наоружања и војне опреме у питању. Међутим, унутар самих чланица Европске уније постоји озбиљна подела у односу према САД, и подела на „стару и нову Европу“ о којој је говорио Доналд Рамсфелд. И поред оштрих неслагања са САД, међу европским савезницима не постоји „стратешки антиамериканизам“. Напротив, Француска, као једна од две водеће европске силе, се више приближила НАТО и САД, и не постоје никакве активности на основу којих би могли закључити да се ствара одвојени европски систем безбедности независан од НАТО и САД. Државе „нове Европе“, под којима се подразумевају пре свега бивше социјалистичке државе, су у неколико наврата јасно показале да, када је безбедност у питању апсолутну предност дају НАТО над Европском унијом, а да билатерални политички и економски односи са САД за њих представљају апсолутни приоритет.

Имајући у виду сва ограничења која постоје у погледу могућности развоја аутономног система безбедности Европске уније, можемо рећи да су на том пољу постигнути завидни резултати. Заједничка спољна и безбедносна политика Европске уније се континуирано унапређује. Лисабонски уговор посветио је пажњу развоју ове области, проширени су тзв „Петерсбершки задаци“ на превенцију конфликта, заједничке мере на разоружавању, размену војних података, развој капацитета за помоћ и подршку неразвијеним земљама у изградњи демократских капацитета и оружаних снага након оружаних конфликта.⁹⁾

Европска унија је до сада преузела велики број мировних операција широм света. До сада је окончано тринаест операција, од чега четири војне операције, једна мешовита и седам цивилних операција.¹⁰⁾ Већина операција у којима је учествовала, или још учествује су полицијског карактера. О успеху који је Европска унија постигла у свом ангажовању постоје различита мишљења, али нема сумње да су постигнути резултати значајни и да утичу на јачање кредибилитета Уније и њене способности да државе чланице, али и оне које то нису, мобилише ради решавања конфликта широм света. Европска унија показује способност у реализацији Петерсбершких циљева и треба очекивати да ће се у будућности радити на повећању капацитета држава чланица и заједничких капацитета за ефикасно и ефективно реализовање мировних циљева.

9) Лисабонски уговор члан 286. Преузето од Милутин Јањевић, ибид, стр 46.

10) Окончане војне операције ЕУ су: EUFOR Congo; ARTEMIS Congo; EUFOR Tchad; CONCORDIA, FYR Macedonia, и мешовита операција Support to AMIS II Sudan/Darfur. Европска унија је окончала и следеће цивилне операције: EUPAT и EUPOL PROXIMA, FYR Macedonia; EUPM, Bosnia and Herzegovina; EUJUST THEMIS Georgia; EUSSR, Guinea Bissau; EUPOL Kinshasa; AMM, Indonesia Извор: <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations/completed-eu-operations>

Ради реализације циљева Заједничке спољне и безбедносне политике формирана је Европска агенција за одбрану, која се налази под контролом Савета Европске уније и има око сто запослених.¹¹⁾ Главни задатак ове Агенције је хармонизација одбрамбених напора држава чланица

Ради оперативног вођења мисија на терену, Савет за спољне послове Уније одлучио је 23. марта 2012. године да активира Центар за операције Европске уније, чији је задатак да координира и ојача сарању између цивилних и војних организација ангажованих у три операције Европске уније на рогу Африке. То су операције EUNAVFOR операција ATLANTA, чији је циљ заштита поморских хуманитарних конвоја и борба против пирата дуж обала Сомалије, затим војна операција EUTM Somalija, EU Training Mission Somalia, са задатком да помогне у обуци сомалијских снага безбедности у Уганди и мисија EUCAP NESTOR, чији је задатак помоћ у изградњи поморских капацитета, укључујући експертску подршку у области поморства. Све три операције су покретнуте као део Стратешког оквира Европске уније за Рог Африке (Сомалијско полуострво), који је усвојен 14. новембра 2011. године.¹²⁾

Европска агенција за одбрану и Центар за операције су део институционалне архитектуре Европске уније који треба да омогуће заједничко деловање држава чланица на остваривању циљева Заједничке спољне и безбедносне политике ЕУ. Међутим то још увек нису, нити се планира да постану, „европске институције“, већ инструменти кооперације и координације држава чланица. На чело операција на Рогу Африке, постављен је холандски а не адмирал „европске војске“, у операцијама учествују бродови, војно и цивилно особље држава чланица а не европско особље и капацитети. Поред тога у планирању и припремању операција користе се НАТО процедуре и инструменти, којих се не одриче ни једна чланица Европске уније.

СРБИЈА И ЕВРОПСКА БЕЗБЕДНОСТ

Приступање Србије „европској безбедности“, представља једну од највећих непознаница широј јавности. Прво од чега треба поћи је да не постоји никакав „систем безбедности ЕУ“, већ

11) О делокругу Агенције (European Defence Agency (EDA) и њеном деловању види шире: www.eda.europa.eu

12) <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-operations-centre?lang=en> 14. 03. 2013.

се безбедност Европске уније остварује као концепт кооперативне безбедности кроз контрибуције држава чланица заједничкој европској безбедности. Ни једна држава чланица Европске уније није спремна да на Унију пренесе свој суверенитет у области безбедности. Институције Европске уније из области безбедности и одбране, које су поменуте у раду, представљају органе координације међу државама чланицама и није ни на помолу стварање заједничке европске војске, заједничких обавештајних и безбедносних служби, заједничке полиције, нити било ког другог органа безбедности који би припадао Европској унији. Друго, већина држава чланица Европске уније је уједно и чланица НАТО и своју безбедност више везују за ту организацију него за Европску унију. Већина политичких чинилаца и део стручне јавности¹³⁾ противи се прикључењу Србије НАТО, што ће безбедносну интеграцију Србије Европској унији учинити сложенијом него што је био случај са другим реалсоцијалистичким државама које су постале чланице Европске уније.

Сматрамо да је у широј, али и једном делу стручне јавности, важно разбити илузије о „европском рају“ у коме нам неће бити потребна војска ни систем националне безбедности јер ће нас „Европа чувати од свих безбедносних претњи“. Напротив, уласком у Европску унију Србија ће морати да ојача властити систем националне безбедности који ће бити способан да Србији пружи пуну безбедност, јер само безбедне и стабилне државе могу бити чланице Европске уније. Поред тога, елементи ситсема националне безбедности Србије морају да се припреме за заједничко деловање са снагама безбедности других држава чланица ради борбе против глобалних и регионалних безбедносних изазова, ризика и претњи, отклањању последица сукоба, помоћи у стабилизацији кризних подручја, деловања у ванредним ситуацијама и постизању свих других циљева који се буду дефинисали у оквиру Европске уније.

Србија је направила значајне кораке у правцу интеграције у Европску унију, када је безбедност у питању, стварањем адекватног правног оквира за учешће у међународним операцијама и својим активним учешћем у седам међународних мисија од којих је једна мисија Европске уније¹⁴⁾. Устав Републике Србије, Закон о

13) Дobar пример стручне аргументације против прикључења Србије НАТО види у Радослав Гаћиновић, Значај војне неутралности Србије у изградњи националне безбедности, у Србија- изградња националне безбедности, приредио Радослав Гаћиновић, ИПС, Београд, 2010.

14) Србија је ангажована у шест операција УН и то: операција MONUSCO у Др Конго у којој учествује осам припадника, организованих у медицински тим за ваздушни транспорт који чине два лекара, четири медицинска техничара и два штабна официра; опе-

одбрани, Закон о војсци и Закон о учешћу Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије чине правни оквир на основу кога се српске снаге безбедности могу ангажовати у мултинационалним операцијама и предузимати друге заједничке активности.

Учешће у мултинационалним операцијама представља један од начина на које се остварује одбрана Републике Србије (Закон о одбрани члан 5). Употреба и припрема Војске Србије и других снага одбране за учешће у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије, права и обавезе надлежних органа и учесника у тим операцијама, финансирање трошкова учешћа и друга питања од значаја за извршавање мисија и задатака у очувању безбедности и мира у свету и пружању хуманитарне помоћи другим државама у кризним ситуацијама регулисани су Законом о учешћу Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије.

На овај начин стварају се услови да се употреба Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије регулише у складу са Уставом утврђеном обавезом из члана 140. Устава који утврђује да се Војска Србије може употребити ван граница Републике Србије само по одлуци Народне скупштине, а у складу са утврђеним безбедносним интересима и стварним потребама одбране Републике Србије према стратегијским документима о одбрани и обезбеди њено учешће у одржавању националне, регионалне и колективне безбедности у свету и извршавање обавеза у оквиру Заједнице спољне и безбедносне политике, након ступања у пуноправно чланство Европске уније.

Законом је одређен предмет и активности Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама које се регулишу овим Законом, као и дефинисање мултинационалних операције ван граница Републике Србије у које се могу упућивати

рација UNMIL у Либерии у којој учествују четири официра у функцији војних посматрача; операција UNOCI у Обали Слоноваче у којој учествују три официра у функцији војних посматрача; операција UNFICYP на Кипру у којој учествује 46 припадника од којих један штабни официр, два посматрача за везу, шест чланова патроле од којих су два подофицира и четири професионална војика и 37 припадника пешадијског вода; операција UNIFIL у Либану са 47 припадника од којих 6 штабних официра, пет чланаова НЕР-а и 36 припадника пешадијског вода; операција UNTSO распоређена на Блиском истоку у којој учествује један официр као војни посматрач. Поред тога Србија учествује и у операцији Европске уније EUTM у Сомалији, са једним санитарским официром који је шеф санитарске службе у мисији.

Подаци преузети са сајта: <http://www.vs.rs/index.php?content=bce7dcf0-fd29-102b-9fa8-28e40361dc2e> 15. 03. 2013.

припадници Војске Србије или других снага одбране, а у складу са Уставом утврђеним и законом прописаним мисијама и задацима Војске Србије и других снага одбране. Ово решење је усаглашено са чланом 5. став 1. тачка 4, чланом 6. став 2. и чланом 8. Закона о одбрани који се односе на обавезе припреме и учешћа Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним активностима које се предузимају у оквиру система колективне безбедности и система колективне одбране у складу са међународно преузетим обавезама Републике Србије. Ово решење омогућава да се Војска Србије и друге снаге одбране могу несметано ангажовати у оквиру операција Европске уније, што је на најбољи начин доказано нашим учешћем у операцију Европске уније EUTM у Сомалији. У тој операцији Србија учествује са једним санитетским официром, који је шеф санитета Мисије. Ово учешће би се могло, у оперативном смислу, сматрати симболичним, али оно показује да су у Србији створене све правне претпоставке за несметано ангажовање наших снага у операцијама Европске уније, чиме доказујемо да се, када је безбедност у питању, Србија припремила да буде кредибилна чланица Европске уније.

Као мултинационалне операције у смислу овог Закона предвиђају се: операције очувања, одржавања и изградње мира у свету; операције спречавања сукоба и успостављање мира; заједничке одбрамбене операције у складу са прописима о одбрани; операције пружања помоћи у отклањању последица међународног тероризма и терористичких напада већих размера и учествовање у хуманитарним операцијама у случају природних, техничко-технолошких и еколошких несрећа већих размера и пружање помоћи у кризним ситуацијама.

Наведена дефиниција мултинационалних операција потпуно је у складу са Петрзбуршким задацима и омогућава да се у ове операције укључи много шири круг стручњака, који нису везани за одбрану, чак ни за безбедност у ширем смислу, него за изградњу државних институција и функционисање демократског система. Овакве активности су нпр. подршка цивилном друштву, организација избора, подршка казнено-поправним системима државе, подршка правосудној систему државе, итд. Ово је у складу са новим изазовима које овакве врсте мисија нужно претпостављају. Мировне мисије Европске уније се не схватају више као стварање „тампон зона“, односно физичко раздвајање сукобљених страна, већ као помоћ у решавању конфликта, али и пост-конфликтној изградњи и обнови друштва. Отуда у савременом концепту мировних мисија, односно мултинационалних операција, има места за

стручњаке најразличитијих профила, који ће дати свој допринос на специфичним задацима који често немају директне везе са Војском и њеним активностима (у најширем смислу схваћено, ове операције могле би укључивати и стручњаке из области пољопривреде, школства, државне управе, инжењере, и сличне профиле).

Унутрашња безбедност Србије, као и унутрашња безбедност других чланица Европске уније, и даље остаје у домену искључиве унутрашње надлежности државе. Напори које треба чинити у очувању државног суверенитета, територијалне целовитости, личне и имовинске сигурности грађана и даље ће бити надлежност наших државних органа и у том смислу не треба очекивати никакву помоћ из Европске уније. Међутим, чланство у Европској унији омогућиће нам да лакше решавамо проблеме везане за капацитете нашег система безбедности, посебно у набавци савременог наоружања и војне опреме. Чланство у Европској унији, доноси тзв. „дивиденду безбедности“, што подразумева да сигурне државе лакше привлаче инвеститоре и лакше остварују економски раст. „Дивиденда безбедности“ доприноси свеукупном економском развоју, што омогућава повећање буџета за одбрану и набавку савремених средстава, а са друге стране омогућава да се та средства набављају по повољнијим условима јер је наоружање и војна опрема „политичка роба“, која се савезницима даје по повољнијим условима.

Можемо закључити да је Србија, у области безбедности, створила услове за приступање Европској унији, пошто постоји адекватан правни оквир за ангажовање наших снага одбране и других снага у оквиру заједничких операција Европске уније. Поред тога, на плану унутрашње безбедности, безбедности граница, полицијским процедурама за сарадњу и размену информација, Србија је испунила све стандарде и са пуним правом можемо рећи да је по том питању чак испред неких пуноправних чланица Европске уније.

ЛИТЕРАТУРА

- Дејана Вукчевић: *Безбедност и Европска унија*, ИПС, Београд, 2008. године
Дејана Вукчевић, Миша Стојадиновић: *Процес проширења ЕУ- концепт „преливања“*, Српска политичка мисао, 4/2011., Београд, 2011. године
Кенет Волц: *Теорија међународне политике*, ЦЦВО, Београд 2008. године
Милутин Јањевић: *Устав Европе*, Службени гласник, Београд 2005. године
Пол Тејлор: *Крај европске интеграције*, Службени гласник, Београд, 2010. године

Радослав Гађиновић: Значај војне неутралности Србије у изградњи националне безбедности, у Србија- изградња националне безбедности, приредио Радослав Гађиновић, ИПС, Београд, 2010.

Радослав Гађиновић, Младен Бајагић: Политичке последице албанског насиља на Балкану, Српска политичка мисао 3/2012., Београд 2013

Саша Мијалковић, Жељко Никач: Заштита националних интереса Републике Србије у процесу европских интеграција, Српска политичка мисао, 4/2012. Београд 2012. године

Снежана Грк: Свет-димензије кризе и спашавање европског пројекта, Српска политичка мисао, 3/2012. Београд 2012. година

Antony Forster and William Wallace, Common Foreign and Security Policy, Oxford University Press, 2004.

Held Mc Grow: World Order Old and New, Palgrave, London, 1999.

Robert Kagan, Paradise and Power Europe and America in the New World Order, Atlantic, London 2003.

Stanley Hoffman, French Dilemmas and Strategies, Harvard University Press, 2007.

www.vs.rs/index.php?content=bce7dcf0-fd29-102b-9fa8-28e40361dc2e

www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations/completed-eu-operations

www.eda.europa.eu

www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-operations-centre?lang=en

Zoran Dragisic

THE PROCESS OF EUROPEAN INTEGRATION AND SERBIAN NATIONAL SECURITY

Resume

Ability and readiness of Republic of Serbia to join “European security” or in other words to accomplish tasks of joint foreign security politics in cooperation with other state-members of the European Union cannot be questioned. In contrast to economic and political issues which demand much more efforts for reaching standards of the European Union, in the field of security it is necessary to make a legal frame for engagement of force units in operations of the European Union and for development of interoperable capacity of armed and other forces engaged for activity with the forces of other states within operations of the European Union.

The Republic of Serbia opted for a cooperative approach to security in all its strategic-doctrinal documents and laws regulating the field of national security. In this sense there were created all constitutional and legal preconditions for engagement of the Serbian security forces and other forces in the operations of the European Union. In addition,

the Army of Serbia, the force units of Ministry of Internal Affairs and other forces which could be engaged in the international operations have developed procedures for joint activity within the frame of the operations of the European Union representing a permanent content of education and training of members of the Army of Serbia and Ministry of Internal Affairs.

For purpose of selection of the members of the Army of Serbia and other defence forces and for purpose of the selection of their training and preparations for their participation in multinational operations outside of the borders of the Republic of Serbia there was established a Center for Peace Operations within the General Staff Headquarters of the Army of Serbia and it is in charge of operational management of all activities related to the participation of Serbia in the operations of the European Union. A best proof of the readiness of Serbia for the participation in the operations of the European Union is the participation of one medical officer in the Mission of the European Union EUTM in Somalia. Although the participation of Serbian in this operation is just symbolical one, it is the proof of functionality of legal procedures and existence of professional and operational capacities of the Republic of Serbia and its security forces for the participation in the operations of the European Union. On the basis of the abovementioned facts we can conclude that from the aspect of capacity for the participation in joint security efforts of the European Union the Republic of Serbia is already ready for full membership in the European Union.

Keywords: European Union; Common Foreign and Security Policy, European Integration, System of National Security of the Republic of Serbia.

---

* Овај рад је примљен 08. маја 2013. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 10. јуна 2013. године.